

N:o 165.

Af Herr C. I. Bengtsson: Om förändradt aflöningsätt, samt om nedsättning i tjänstemäns löner.

Då man kommit att inhemta en öfersigt på de dryga utgifter, som årligen åtgå till landets alltför stora embetsmannantal, samt derjemte med fullkomlig visshet erfar huru litet många af desse hafva att göra, och derjemte erfar den stora orättvisa, som blifvit *regel*, att underordnade tjänstemän i oändligt många fall göra arbetet och äro derfor nog knappt aflönade, då i alla embetsverk de högre grader och de högre aflönade taga oskäligt höga löner, många utan vidare arbete. Att klagan öfver denna orättvisa är allmän i landet torde vara erkänt. Lika erkänt är, att det onda måste snarligen afhjelpas, om ej missnöjet skall öfvergå i sådan riktning, som medför vådliga följder, följder, som det ej är möjligt beräkna, när landets folk än i ena landsdelen, än i andra lider af dels mindre goda skördar, dels total missväxt och ett aftynande i affärer. Fattigdomens förfärliga tilltagande under alla sådana förhållanden sätter embetsmannen i oafkortad besittning af sin lön, och detta med rätta; blott nu denna lön vore afpassad efter en rättvis måttstock och antalet ej vore större än hvad verkliga behovet kräfde, vore missnöjet obefogadt.

Utgår man från den rätta ojäfvade sanningen att arbetaren är sin lön värd, så måste följa att embetsmannens lön bestämmas på grundsatsen deraf; är nu arbetet ansvarsfullt bör lönen afpassas derefter. Gå vi till de grundsanningar, som böra finnas i hvarje ädelt bröst, framstå nu rådande förhållanden i en fördömlig dager mot religionens sanningar. Betraktas saken från den praktiska och moraliska sidan tillsammans och tänker på orden: *fåfång gå lärer mycket ondt*, så synes saken förtjena ett allvarligt betraktande. Man klagar med rätta i våra dagar öfver den tilltagande lyxen och lättjan, männe den ej finner sin tillökning i den omständigheten hvarefter i våra dagar embetsmän antagas, underhållas och vinna befordran. Huru är det nu ställt? jo de högre embetsmänen, som hafva från 4 ända till 30,000 R:dr R:mt i lön, hafva alla i mer eller mindre grad tillfälle bestå sig en lyx

och lättja, som är oroväckande, icke minst hvad det qvinliga könet angår; den unga mindre aflönade insuper sin förmans exempel, blir skuldsatt, mången gång liknöjd och förstörd och slutar ofta med bedrägeri. Orsaken till detta myckna onda är icke den minsta denna, att till följd af den maklighet embetsmannen njuter i allmänhet och det lilla arbete han har i förhållande till andra samhällsklasser, som skola förtjena enahanda summa, gör att både *Påhl* och *Pehr* skola hafva sina söner till embetsmän antingen de duga eller ej; derigenom uppkommer det beklagliga förhållande att en häpnadsväckande mängd sökande kan finnas till en ganska ringa syssla, och hvad händer då oftare än att den lycklige, hos sina förmän, ej kan hysa eller utföra en tanka eller handling sjelfständig; att en demoralisation skall häraf i landet uppstå är aldeles klart, då nu härtill kommer att det verkliga arbetet i landet är allt för litet aktadt och lönad. Jemför en vaktmästares syssla i embetsverken emot en daglönares, jemför en underordnad plats vid jernvägen emot en skogs- eller grufarbetares, som får i köld och slask arbeta ifrån morgonen till sena aftonen för vida mindre än de förre, oaktadt de nämnde tjänstemännen ej hafva för mycket. Jemför man andra förhållanden inträder så stora missförhållanden, att man frestas tro att ingen kristendom finnes i landet. Se på *andliga ståndet*. se på *krigareståndet*, se på *civilståndet*— allt vittnar att den borgerliga, den kristliga likheten är dödi vårt land, att det onda måste afhjelpas är sagdt, men *vägen, mellan*, hvar taga dem? Må man förgäfvos tillvita mig att bära fiendskap mot embetsmännen, den får ej råda; men om en fosterlandskärlek, en kärlek till mensklighetens välbefinnande och en jemlikhet, en kärlek för landets bestånd och embetsmännens egen välfärds skull, då träffar icke hatets skarpa pilar detta bröst, som i sin ringa mån oförställt föreslår ett botemedel mot det onda; en grundsats hvilar hos mig: *gif arbetaren tillräckligt arbete*, fullkomlig *aflöning*, *gif embetsmannen tillräckligt arbete*, tillräcklig *aflöning*, löna icke flera; för att ernå detta mål är nödvändigt tänka sig ett maximum, hvaröfver ingen embetsmans lön får gå. Jag talar icke här om »rikets högsta embetsman, Konungen»; att uppställa detta maximum är mycket svårt, men jag har tänkt att i fattiga Sverige det ej kan blifva såsom i de rikare länderna och att då lönen ej får blifva för hög måste många gamla fördomar afskaffas, såsom den vedertagna representationsskyldigheten, som brukas, att en chef, en landshöfding med flera, skall bjuda underordnade på dyra middagar m. m.; detta endast förökar sysslolösheten och lyxen samt onödigt förstör den höga lönen för embetsmannen sjelf; om detta afskaffas hade han mera förtjenst på mindre lön. Att man icke snart kan ernå förbättring är klart, men förrän en sak börjas kan den icke slutas, och hög tid är att med allvar och kraft börja. Jag vågar derföre att föreslå Riksdagen följande till antagande:

1:o) att Riksdagen beslutar samt afåter skrifvelse till Kongl. Maj:t derom att högsta maximum-lönen för någon tjänsteman af hvad plats och värdighet som helst, för de tjänster som hädanefter tillsättes, må icke öfverstiga 6,000 R:dr R:mt;

2:o) att Riksdagen anser klassen och värdigheten samt lönegraden kunna i betydlig mån inskränkas så att mera jemlikhet och mera jemnt afpassade samt för de underordnade förbättrade löner må kunna beredas;

3:o) att antalet i mån af afgang förminskas till det verkliga behof, och alla platser som tillsättas må ske endast på förordnande och med skyldighet att åtnöjas med den lön, som kan vid slutlig reglering warda för hvarje tjenst bestämd eller ock att ifrån tjensten afträda;

4:o) att, på sätt Riksdagen i några fall redan beslutat, alla embetsmän aflönas med fasta löner och alla sportler indragas samt alla handlingar, af hvad slag som helst, lösas med kartering, på sätt nu sker för Högsta Domstolens utslag och domar;

5:o) att, intilldess ofvannämnde yrkade förändringar kunna genomföras, yrkas en nedsättning af 25 procent af det belopp, som öfverstiger 2,000 R:dr R:mt, för hvarje embetsman i lön och tjenstgöringspenningar sanmanräknade.

Om remiss häraf till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 Januari 1869.

Carl Isak Bengtsson,
från Kronobergs län.

N:o 166.

Af Herr C. I. Bengtsson: Angående utbetalande redan under innevarande år af återstoden utaf det för väganläggning mellan sjön Bolmen och Wieslanda jernvägsstation beviljade anslag.

Ehuru Kongl. Maj:t icke funnit skäligt efterkomma den af byggnadsdirektionen för den under byggnad varande väganläggning mellan sjön Bolmen och